

17. Confessarius peccat, cum incapacitate hoc munus suscipiendo, vel confessiones audiendo tantum lucri temporalis gratia, aut sine legitima facultate.

18. Sigillum frangendo. Poenitentem intra Confessionale ad malum solicitando. Non examinando vel instruendo, ubi est necessum. Vel indiscretis interrogatoribus eum docendo mala, quae non scivit.

19. Confessiones audiendo perfunditor, nimirum propteranter, non attendendo ad singula peccata; eorum gravitatem non discutiendo, nec poenitentem exagerando.

20. Poenitentiam, vel indiscretam, seu nimis gravem, vel nimis modicam injungendo. Non curando, ut debitas medicinas prescribat, presertim recidivis.

21. Indifferenter quoscumque & a quibuscumque peccatis absolvendo, non considerando, an possit necne, an sint reservata, &c. Vel absolvendo, quos oportebat sine absolutione dimittere.

22. In dubiis non consulendo doctiores seu libros,

INNOCENTII XI.

Admonitio ad verbi Dei Concionatores per litteras Sacre Congregationis Concilii ad Episcopos directas.

APluribus Christiani Orbis provinciis graves, frequentesque Romanum, atque ad ipsam Sanctam Sedem aduentant, seu delationes, seu querelas adversus praesentem prædicationis usum, tamquam a primævo Apostolorum instituto proprius aberrantem. Ac quidem cum verbum Dei, quod, Apostolo teste, omnino esse debet sanum, ac salutare, multiplici lue per plures ex ipsis Evangelii præconibus redditum infestum; merito Sanctissimus Dominus noster decretivit, contagionem universo gregi tam exitiosam, longè patemtem omni apostolice auctoritatis conatu prorsus extinguerere.

Nam quis pestis esse, aut excogitari videntior ea potest, que cibos ipsos ad vita præsidium insitutos ipsaque medicinas pro morbis depellendis inventas in mortis instrumenta, & præsentissima venena convertere? Verbum profecto Dei panis est ille vita & intellectus, quo cibari, & aqua simul salutaris, qua potari fidelium animas, ab ipsis Religionis Christianæ incububilis, Redemptor noster edocuit. At vero si sed, quod pro Dei verbo à Sanctis accipitur, per sutiles conciones evanuerit in quo putræcentia mortalia vita condientur? Quis imò si sal idem, quod Prædicatores aptè significat, & per eloquentiam planè stultam infatuatum fuerit, revera non ultra valebit, nisi ut conceperit, & ultimam januam non conculcaretur ad hominibus. Que enim ministerio tam sancto majestas, qui decor, que sanctitas, que utilitas inest, quando plurimi, ut Paulus clamat, verbum Dei adulterantes, aut joels tamquam histrioines, aut conversi ad fabulas ut Poetæ, auditores sibi prurientes auribus coacervant, aut inanis facundiae lenocino, & calamistato, & meretrictio planè stylò, prædicationem fœde corruptunt?

Mandat ergo sanctitas sua zelo verè Apostolica accensa, ut omnes Primates, Archiepiscopi, Episcopi, ceterarumque Ecclesiæ Praesides, quorum præcipuum munus est verbum Dei administrare, gregemque pascere, tantis corruptelis occurrant, easque Concionatoribus opportunè ob oculos ponant, & fugiant à facie tot pestis potius quam colubrorum. Ex perseruanti universi intelligentia, quod per Jeremiah Deus illis indixit: *Propheta, qui babet sermonem meum, loquetur sermonem meum verè: quid palea ad tritum? Namquid verba mea non sunt ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram?* Videlicet oportere, conciones non palei refertas esse ad vanitatem, sed igne veritatis succensas.

Porrò sciunt, non leven esse culpam, sed grande placium, gravissimaque poena multitudinem, ubi per securitatem verbum Dei velut in scenam adducant, atque auditoribus traduxerint. Praeterea neque per questiones curiosas, ac paradoxo tam vana, ita super captiuum populorum assurgent, ut verè querant: *Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangere eis.* Similiter neque per illecebras inanum verborum, res non minus vana obtundant, & per ostentationem memorie, atque pronuntiationis præcipitiam, quasi præstigii auditorum animas, auresque ludificant.

Quoniamque Antistes per se, si tempus vacaverit, tum in aliis Ecclesiæ seriò animadvertisit, & in Diocesi Vicariis foraneis, aliquæ ministris, probisque viris, à quibus ea super re relationes exigant: vigilantium demandent. Ac si concionatores normam hujusmodi transgressos repererint, eos à prædicationis munere ad tempus benè visum suspendant, aliae ratione, pro modo culpas, plebare cu rent, subrogando interim alios, qui salutari modo populo ostendant virtutem, que eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut ponam æternam evadere, & celestem gloriam consequi valeant. Eminentia igitur vestra in Diocesi sua Curæ credita, Sanctissimi Domini nostri Iussibus, & proprio muneri satisfacere non gravabitur; & Eminentia vestra manus humiliter deosculat.

Romæ 6. Julii 1680.

Eminentia Vestra.

Humillimus, & addicissimus servus
F. Cardinalis Columna.

Pic-

Peccata Religiorum, Monialium ac vorum
dem Praetatorum.

LIII. Peccant primò Religiosi, & Moniales in greediendo Religionem simoniacæ; non habendo rectam intentionem, sed solùm ad fugientes labores; ad acquirendum vicum, & amictum.

2. Examinatoribus ante ingressum, vel instantے Professione, veritatem non dicendo, tacendo impudentia, ut infirmitates, debita, ligamen conjugi vel alterius Professionis, votum Ordinis arctioris, servitutem, &c.

3. Alios per mendaciam, aut austertates tacendo, ad ingressum inducendo, vel à meliore Religione avertendo.

4. In visitatione Praetato non revelando quæ revenda sunt.

5. Principaliores Ordinis ceremonias ignorando, vel omitiendo. Tempus otiosæ vel inutilibus, aut mundanis occupationibus transigendo.

6. Habitum temere dimittendo, aut vestem sibi convenientem cum tonsura non portando.

7. Claustrum violando sive per egressum, sive per ingressum aliorum, vel aliarum introductionem.

8. Casitatem, Paupertatem, Obedientiam, Officium, Regulam, Statuta, &c. non observando, ex consuetudine, contemptu, &c.

9. Male eligendo, nimirum magis ex passione & ob privatum commodum, quam ex zelo justitiae ac boni communis. Votum sine justa causa denegando in receptione ad Ordinem.

10. Sacramenta, Confessiones, Communionem, precies, vel horas omitendo. Quod & Moniales concernit. Pro benefactoribus non orando.

11. Inordinatum affectum gerendo erga res temporales, Consanguineos, Affines, aut quoscumque alios. Faciem turbando, impatientiam, dissolutionem, murmurum exercendo.

12. Sine licentia ab uno Ordine ad alium transiendo.

13. Faciendo se consecrari in Virginem cum non sit.

Pralati, & Praلات Regularium peccant primò Religiose disciplina observantiam non solùm in se, sed & in subditis negligendo, eis quoad Chori frequentationem, ieiuniorum, Regule statutorum observationem & in similibus hinc exemplo non præludendo, eis nimis indulgendo in potu, cibo, somno, otio, vagitationibus, recreationibus, externis (presertim cum altero sexu) conversationibus, familiaritatibus, &c. non tollendo abusus & vanitatis in vestibus, tonsura, &c.

14. Nimias quibusdam concedendo exemptiones à Chori, & communis mense sequela. Contra pauperitatem quadam pecunias, sive recipienda, sive expendenda nimis indulgendo. Quia in re etiam ipsi subditis se examinent. Item non curando, ut Chorus per solitum devotum cum debitis pausis, & ceremoniis, ac consueta oratione mentali.

15. Subditis de vidu & amictu non providendo. Bona monasteria dilapidando per lusus, convivia, numeri, donationes, &c. Ea sine Superiorum licentia & Capituli consensu alienando, diffundi, permittando in re gravi.

16. Absolvendo a casibus Papalibus, à quibus non potest.

17. Non attendendo, ut juniores Religiosi; in iis quæ Ordinis sunt, debite probantur, & instruantur. Capitula non celebrando. Malos non puniendo, bone nos non premiando, indignos officis præficiendo dignos amovendo.

18. Infernum curam non gerendo in medicinis sive corporalibus, sive spiritualibus. Suffragia mortuorum, Monstrantia, aut Cibori crebrem renovationem. Lampadem ante Venerabile negligendo.

19. In electionibus factiones, seu discordiam fovento.

Plura plurimæ varia conditionis hominum peccata deprehendens in Operæ, ut eligentium, divinatum, atque, planetariorum: Locantium domos vel pecunias, Conductorum, Capitivorum, nutritum columbas, Venatorum, piscatorum, cadenatum ligna, pascentum pecora, Depositorum, forminarum, haereticorum, &c. Hec facile invenies in Indice Operis querendo quilibet terminum juxta Alphabetum.

EXAMEN V.

De Lege humana.

De qua Angelicus Doctor i. 2. quest. 95. 96. & 97.

Quid & quotuplex sit Lex humana, vide
Exam. 1. num. 3.

QUÆRÒ I. Cujs est condere Leges humanas sive Ecclesiasticas, sive civiles?

LIV. *Res.* 1. Papa habet potestatem Legislativam pro tota Ecclesia immediate à Christo collatam Petri, Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam*, quibus verbis Petrus (idem est de Successoribus) iure divino, upôto immediate à Christo factus Christi Vicarius in terra. Ergo accepit supremam Jurisdictionem & potestatem gubernativam, quæ nequit esse sine legislativa.

2. *Res.* 2. Episcopi, aliqui Praetati habentes Jurisdictionem quasi Episcopalem, habent potestatem condendi leges pro suis Diocesis, ac subditis datum à Christo solum mediata.

Ratio. Quia sunt Rectores solum alicuius Ecclesie particularis, non verò universali.

3. *Res.* 3. Papa habet quidem potestatem condendi leges civiles pro statu seu Dominio Ecclesiastico, id est, pro terra ac Regnis, que sunt patrimonium S. Petri, & ab Principibus Ecclesie donata: extra terram circa alias provincias directe civilitet disponere nequit.

Ratio. Quia sunt Rectores solum alicuius Ecclesie particularis, non verò universali.

4. *Res.* 4. Imperator habet potestatem condendi Leges civiles pro solo & toto Imperio Romano. Qui est Princeps, aut respublika supremam habens Jurisdictionem, ut Veneria, &c. habet eam pro solo & toto suo Regno, Principatu, seu terris: sic ut extra non ligent, nisi etiam alibi acceptentur: & speciali alterius Provincie Constitutione roborentur.

Ratio patet ex ipso supremi Princeps, ac Jurisdictionis carætere.

Oppono 1. Quis homo ex natura sua nascitur liber, & non ut alteri subjectus. Ergo unus homo alteri nequit ponere leges.

2. Videtur sufficere Lex naturalis, & divina positiva. Ergo.

Ad 1. dist. conseq. In statu naturæ integræ, id est, si perseveraret status innocentia, in quo erat Adam ante lapsum, & in quo nulla erat rebellio carnis contra spiritum, aut spiritus, seu rationis contra Deum, C. conseq. In statu naturæ corruptæ, subdit. Non data, vel translata adhuc ex communis consensu populi in alterum potestate, C. secus, N. conseq.

Ad 2. N. ant. Quia Lex naturalis & positiva divina multa in moribus humanis relinquunt indeterminata. Ergo pro ulteriori morum disciplina necessaria, et a determinari per Leges humanas: vel ut per radios & rivulos à Legi Dei æternæ & naturali derivatis.

Oppono 2. Quis homo ex natura sua nascitur liber, & non ut alteri subjectus. Ergo unus homo alteri nequit ponere leges.

3. In electionibus factiones, seu discordiam fovento.

4. **QUÆRÒ II.** Femina estre capax Jurisdictionis spiritualis, seu Ecclesiasticae?

5. *Res.* Resp. Probabilior est sententia negans, de-

ci-

cisa in cap. *Nova 10. de Penit.* & remitt. ubi sic legitur: *Nova quodam nostris sunt auribus intimata, quod Abbatissae moniales proprias benedicant, ipsarumque quoque confessiones in criminalibus audiunt, & legentes Evangelium prasumunt publice prædicare. Cum igitur id absconum sit pariter & absurdum, mandamus, quatenus, ne id de cetero fiat, cures firmiter inhibere: quia licet Beatissima Virgo Maria dignior & excellenter fuit Apostolis universi, non tamen illi, sed istis claves Regni Celorum commisit. Hac ibi,*

*Et S. Th. in 4. d. 19. q. 1. art. 3. ad 4. ait: Mulier secundum Apostolum est in statu subjectionis, & ideo quia ipsa non potest habere aliquam Jurisdictionem spirituali, quia etiam secundum Philosophum in 8. *Etic.* corruptio urbanitatis est, quando ad mulierem perenit dominium: Unde ideo non habet, neque clavem Ordinis, neque clavem Jurisdictionis, sed mulieri committitur aliquis usus clavium; sicut habere correctionem in subditis mulieribus. Hac ibi. Et dist. 25. q. 2. art. 1. ad 1. ait: *De Abbatissis tamen dicuntur, quod non habent prælacionem ordinariam sed quasi ex commissione. Dein, subdit: Debora præfuit ut in temporalibus: sicut & nunc mulieres possunt temporaliter dominari.* Ita S. D. Si enim sit, uti est, capax Regie successio[n]is, & gubernacionis, cur non & potest legislativa? Dum enim in l. *Familiæ*, ff. de R. J. dicitur feminas ab omnibus officiis civilibus vel publicis remotas esse, & ideo nec Judicess esse posse, nec magistratus gerere, sermo non est de feminis præcelentibus, ut sunt Reginæ, sed de illis que sunt sortis inferioris. Vide Tract. 14. Exam. 1. n. 1. R. 2.*

Ratio sententia nostræ est: Clavis Jurisdictionis spirituali nequit esse, nisi in eo qui habet, seu habere potest clavem Ordinis, cum ex illa diminet: Sed hanc feminam habere non potest, cum nec Ordinis nec prima Tonsure capax sit, ut probabitur infra in Tract. 15. Exam. 2. num. 12. & ubi dicetur *Cura Papissa.* Porro potestas Elizabethæ Anglicæ fuit quoad gubernium spirituali usurpata & injusa. Ergo feminæ non est capax jurisdictionis spirituali. Ita noster Donatus, cum quo ex his.

Infero, Abbatissam in suas subditas habere solim potestem quamdam maternam, domesticam & civilim, quem habet mater in alios, magistratus in cives, ac proinde potest suis monialibus præcipere; eque præcepta obligant sub mortali, si sint circa materia[m] gravem.

LVI. *Sed nomine potest aliiquid præcipere in virtute sanctæ obedientie, & sub præcepto formalis?* Ratio dubitandi est, quia moniales vovent obediere Abbatissæ.

Dico: In rigore non potest. *Ratio:* Moniales vovent obediere Abbatissæ juxta potestem cuius ipsa est capax, at Donatus, qua est sicut potestas maris-familias, cuius est impone[n]re præcepta temporalia, spectantia ad politicam & pacificam domus gubernationem, juxta regulam & Statuta sua, quorum observantiam debet promovere: obligant tam in conscientia.

Nomine Abbatissæ potest suo Clericos suspendere ab officio & beneficio? Vel beneficia conferre?

Dico: Non potest, si ut suspensi ministeria obviendo irregularitatem incurvant, nec suspensio illa est censura proprie dicta, cum eam mulier ferre non possit. Potest tamen suos Clericos suspendere impropriæ in quantum suspensi est quædam prohibito, ne quis fungatur suo munere. *Hinc* etiam Abbatissa non potest jure ordinario, sed solim ex Apostolica Sedi privilegio, cum Capitulo sui consenserit conferre beneficia, instituere Clericos in Ecclesiæ ad suum monasterium spectantibus, dando eis possessionem, ac titulum, non vero jurisdictionem ligandi & solvendi. Quia nemo dat quod non habet.

Potest Abbatissa irritare vota supererogationis suarum monialium, facta sine vel cum consensu ejus?

Dico. Ex causa rationabili potest vi potestatis ante explicata.

Potestne subditas benedicere?

Dico. Potest privatae, sicut mater filias, non vero solenniter, quasi publicè, & ex officio; mihi nec potest publice prædicare, vel in Missa Evangelium legere quamvis illud legere possit ipsa vel alia in Matutinis: ita quo Diaconissa vocatur. De quo infra in *Tract. de Ord.*

Not. tamen, quod Papa, Generalis, vel Provincialis Ordinis, vel Episcopus sub cujus obedientia moniales vivunt, possunt Abbatissas seu Priorissas committere aliquem usum jurisdictionis, saltem indicte ut si Provincialis cum moniali dispensem in lege jejuniis sub conditione relata in arbitrio Abbatisse, quoniam illa judicaverit adesse causam non jejunandi: vel si monialibus imponatur præceptum obediendi Abbatissæ in tali vel tali causa finem spiritualem concernente aliquid præcipienti.

QUÆRÒ III. Quanta debet esse promulgatio Legis humanae, ut obligare?

LVII. *Resp. 1.* Ut obliget Lex imperatoria, debet elabi bimestre, & quidem post publicationem in singulis Imperii Provinciis factam. Iu[m] habetur in *Nova*.

Resp. 2. Lex Pontificia si Romæ si pomulgaria, licet non publicetur in partibus, habet vim obligandi pro tota Ecclesia nisi aliud exprimatur, aut obstet consuetudo, vel prærogativum, ut aliqui scribant Reges Hispanie & Gallie, ut nimis Diplomata pontificia in eorum provinciis non obligent nisi in eis sint publicata, immo publicari nequeant sine consensu Regis.

Ita colligitor ex præxi Curia Romanae, nam causa ex toto Orbis ad eum devolutæ judicantur secundum Bullas Romæ tantum publicatas, & non in partibus, seu in aliis locis, nec Corpori Iuris insertas.

Cur ergo Bullæ Pontificis postea publicantur in partibus? Hoc enim videtur esse supervacuum, si publicatio Roma facta sufficit ad obligandum.

Dico. Fieri ad melius esse non ut simpliciter necessarium. Fieri ideo, ut in partibus ultramontanis tollatur ignorantiæ Legis, & virtus intensiva obligandi, acquista Roma se ad extra diffundat & extendat. Pro quo

Not. quid promulgatio Legis sit duplex. Una essentia & sufficiens, qua sit, quando Princeps ut Persona publica suis subditis in Curia existentibus legem per modum imperii proponit & intimat, & hæc promulgatio sufficit, ut Lex obligeat, quantum est de se, etiæ non sufficiat ad tollendam ab omnibus ignorantiæ Legis; qui proinde, dum eam invincibiliter ignorant, ab ejus transgressione excusantur; & tamen Lex obliga, quod ex eo constat, quia alias ignorantia Legis impropriæ diceretur excusare: excusatio etiam supponit obligationem. Altera est promulgatio solemnis, vel solemnior & accidentalis, ad tollendam ignorantiam subditorum ordinata, que fit, quando Lex Iussu Principis per præcōnes in omnibus Provinciis, aut præcipiunt earam civitatis publicatas; quia non est de essentia legis. Sic Lex Evangelica, seu Lex Christi de Baptismo horum secundo modo promulgata est in & a die Pentecostes ab Apostolo velut Christi Præconibus, & Lex Mosayca à Moyse toti populo proposita quinagesimo die à Paschæ Iudeorum. Primo autem modo Lex Christi de Baptismo ab ipso Christo in die Resurrectionis fuit promulgata verbiis illis ad Discipulos: *Euntes in mundum universum docete, Sc. baptizantes, Sc. ut dicetur infra de Baptismo.* Lex Mosayca vero ab ipso Deo tanquam Princeps & Legislator, quando eam dedit Moysi in monte Sina.

Quid sentis de Lege Episcopali?
Dico. Sufficit esse promulgatum in Ecclesia Matrice. *Sed quid de illis Bullis Pontificis, quæ aliquas Autorum sententias damnant ut scandalosas, temerarias? &c.*
Dico. Sufficit esse promulgatum in Ecclesia Matrice.

Sed quid de illis Religiosis, quæ aliquas Autorum sententias damnant ut scandalosas, temerarias? &c.

Dico. Præter publicationem Romæ factam non requiritur publicatio in aliis Diocesisibus, sed sufficit, quomodo cumque damnavit, illa vel sententia innocescat. Et hoc magis indubitate est quam de legibus.

Ratio: Omnes fideles tenentur se submittere declarationi definitiva Summi Pontificis, ex Cathedra loquentis, qualiter est Regula infallibilis, non solùm in credendis, sed in agendis quæ proponit: tenetur iniquum, quomodo cumque illa declaratio ei innocescat. *Subsumo:* Sed dicta Bullæ non sunt solùm præceptiva, sed & veritatis declaratoria, exponentes quid sit Iuris divini & naturals, non statuentes jus novum. Ergo.

QUÆRÒ IV. Valor & efficacia legis dependet ab acceptatione populi?

LVIII. *Resp.* Probabilis est quod per se loquendo non dependeat, licet sit Lex civilis.

Ratio in primis de Legi Ecclesiastica est: Quia potestas Legislativa Papalis (ut ante dictum) data est immediata à Christo: & quæ est in Episcopo, est quidem immediata à Papa, est tamen à Christo mediante: quæ vero est in quibusdam Prelatis inferioribus, data est ab Episcopo, adeo nullo est à populo. Ergo nec in exercitu ejus obligatio à populo dependet.

Ratio de Legi civili est 1. Qui in utroque foro, nam tam poli quam fori, tenetur Legi obediere, in ejus placito seu facultate non est, eam acceptare vel rejecere, immo tenetur eam recipere: Sed Legi justa & rationabilis Superioris tenetur populus in utroque foro obediere, ut de foro poli probabitur postea. Ergo.

Ratio: Quando populus in Principem transfert absolutam potestem gubernandi, non reservat sibi facultatem acceptandi, vel non acceptandi legem: Sed per se loquendo populus ita transferit. Ergo. Dixi per se loquendo. Si enim populus ea conditio, id est, reservata facultate acceptandi, vel non acceptandi legis gubernium transferret in Principem, esset locus contradictionis.

Quoniam ergo excusas illos, qui non acceptarunt illam Legem Concilia Trid. de absentia à laetitiae & ovis in Quadragesima, & similibus Legibus?

Excuso sic: Lex sepi continet notable gravamen, & quidem, quod magis est pro una, quam pro altera Provincia, & prudenter potest præsumi. Legislator non voluisse populo imponere tam grave onus, quia ut S. Th. quæst. 5. art. 3. ex Isidoro doceat, *Lex debet esse honesta, justa, possibilia secundum naturam, secundum consuetudinem patrie, loco, tempore convenientia, &c.* Hinc contingit, tales non fuissent in Diocesisibus publicatas, earumque obligacionem ex tacto Legislatoris consensu & conviviente suspensam; tandem prescriptam. Non ergo excludant per hoc, quasi valor Legis à consensu populi pene deat.

Oppono. Gratianus dicit: Leges instituuntur, cum promulgantur; firmantur, cum moribus utinentur compromantur.

Ad hoc patet R. supra in hoc *Tract. Exam. 1.*

num. 7.

QUÆRÒ V. Potestne potestas saltem Ecclesiastica directe præcipere actus merit internos?

LIX. *Resp.* Probabilis negativa cum S. Th. quæst. 100. num. 9. in corp.

Ratio S. D. est. Illud directe cadit sub præcepto legis ad quod lex cogit, nimirum metu pena, quia præceptum Legis habet vim coactivam: Sed Ecclesiæ non potest cogere ad actus meritos internos, nec pro ipsorum infilgere. Ergo nec potest eos directe præcipere. *Mit. prob.* Poena Legis non infiligrat nisi pro ipsis, de quibus Legislator habet iudicare, quia ex iudicio Lex puniri: Sed Legislator humanus non habet iudicare, nisi de actibus exterioribus, quia homines vident a qua parent. *i. Reg. 16.* Solius autem Dei est iudicium de interioribus, quia est scrutans corda & renes. *Psalm. 7.* Ergo.

Declaratur ulterius sub distinctione. Alli sunt actus purè mentales, seu merit interni & per se occulti, consistentes in sola interiori cogitatione, nec sunt ultro signo externo manifestati. Et hoc procedit data resolutio & probatio. *Unde* etiam simoniaci, hæretici & usurari purè mentales non incurrit peccatis humanis. Alii sunt actus per accidens occulti; attamen extatti; sed secretæ, seu nemine vident facti, qui proprie nullo teste vel documento presenti probari. Et licet defecit probationis judicium humanum per accidens effigiant, subsunt tamen jurisdictione Ecclesiæ. *Hinc* si feretur censura in eum, qui fecerit furtum sacrilegum, eam incurrit furans sacrilegè, etiam occulismus, seu nemine vidente. Idem est de eo, qui sine licentia occulte legit libros hereticos. Tandem ali sunt *status misti*, id est, partim externi, partim interni, in quibus ad moralem operis exterius perfectio[n]em necessaria est quædam interna animi preparatio, v. g. attentione vel intentio: & hos actus internos potest Ecclesia præcipere indirectè, dum tale opus exterius præcipit directè: ut patet in exemplis mox dandis. Et huius.

Ratio est: Quia, ut loquuntur Canonistæ de conexis item est judicium: dicere volo: Quando duos sumus connessi, sic, ut unum sit de morali perfectio[n]e ac integratæ alterius, qui unum potest præcipere directè, potest & alterum indirectè: Sed Ecclesia directe præcipit opus exterium, v. g. celebrationem Missæ, administrationem, ac receptionem Sacramentorum, horum Canonicarum recitationem, &c.

qui validè aut rectè non perficiunt sine interiori devotione, attentione, intentione, aut (ut in Sacramento penitentia) contritione) contritione. Ergo hos actus internos Ecclesia præcipit indirectè.

LX. *Oppon. 1.* contra i. p. Ecclesia in Sacramento Penitentia remittit peccata merit interna. *2.* Subinde ea reservat. *3.* Dispensat in votis purè mentalibus. Ergo.

Ad 1. *& 2.* R. id fieri auctoritate Christi, seu Dei, quam pro foro Penitentia datum esse constat ex Sacra Scriptura, non autem constat, Ecclesia de facto esse datum (an absolute potuerit dari non disputo) potestem præcipendi, aut puniendi actus purè internos: immo ex Ecclesiæ præxi colliguntur datum non esse. *Ad 3.* R. dispensationem illam non posse fieri, nisi oyvens per exteriorum manifestatio[n]em voluntariæ se submitit Ecclesia: quia tunc habet jurisdictionem super actum internum externe manifestatum.

Quid ergo sentis de illis Religiosis, quibus Regulæ Statuta præcipiunt actum internum Orationis mentalis?

Dico 1. Ad evitandum periculum peccati mortaliis Prelati bene faciunt, talem actum, ut purè internum, non præcipiendo sub rigore præcepit, sed solius exteriorie vacationem.

Ratio. Ne laqueus infertur conscientiis.

Dico 2. Si quibusdam Religiosis Statuta strictè præcipiant Orationem purè mentale, valet præcepit.

Ratio: Quia tales Religiosi per votum obedienciae, etiam quod actus internos voluntariæ se subdiderunt suis Superioribus & statutis.

QUÆRÒ VI. Finis Legis cadit sub lege, aut modus Præcepti ac Virtutis sub præcepto?

LXI. Ante R. Not. quod *finis legis est fuerit* *bonis virtutibus*, ut patet ex S. Th. q. 9. 2. art. 1. & finis præcepti est *Charitas*. *i. Tim. 1. v. 5.* Hinc quæstus est, an si quis legem impletat quidem, sed non virtuose, immo potius cum intentione mali, ac in statu transgressionis? Hoc notato.

Ratio. *Ante R.* Modus operandi ex habitu virtutis non cadit sub præcepto Legis sive divinæ, sive humanae.

Ius. S. D. q. 100. art. 9. in fine corp.

Ratione dat dicens: Neque enim ab homine, neque à Deo punitur tamquam præcepti transgressor, qui

qui debitur parentibus honorem impedit, quamvis non habeat habitum pietatis.

Resp. 2. Modus operandi scienter, volenter, de-liberare & ex intentione cedit sub lege, saltem divina. Ita S. D. ibidem.

Rationem dat, dicens: Quod enim aliquis facit ignorans, per accidens facit. Deinde: Homo dum operatur in homo, debet operari modo humano, id est, deliberate, & ex intentione, ac advertenter.

Resp. 3. Plura sunt praecepta, quæ homo potest impleri, licet non sit in Charitate, seu modus Charitatis non cadit universaliter sub lege vel praecepto. Ita S. D. cit q. 100. art. 10. ubi sic discutit.

Quidam dixerunt absolute, modum Charitatis esse sub praecepto, alii vero dixerunt non esse, utrique autem, quantum ad aliquid, verum dixerunt; actus enim Charitatis duplicitur considerari potest. Uno modo secundum quod est quidam actus per se, & hoc modo cadit sub praecepto legis, quod de hoc specialiter datur, scilicet Diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum; & quantum ad hoc primi verum dixerunt. Non enim est impossibile hoc praeceptum observare, quia homo potest se disponere ad Charitatem habendam, & quando haberit eam, potest ea uti. Alter modo potest considerari actus Charitatis, secundum quod est modus actuorum aliarum virtutum; hoc est, secundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad Charitatem, quæ est finis præcepti.

1. Tim. i. intentio autem finis est quidam modus ordinatus in finem. Et hoc modo verum est, quod secundi dixerunt, quod modus Charitatis non cadit sub praecepto, id est, in hoc praecepto, Honora patrem, non includitur, quod honoretur Pater ex Charitate. Unde qui honorat Patrem, licet non habeat Charitatem, non efficaciter transgressor hujus præcepti, sed illius, quod est de actu Charitatis. Hec S. D.

Ratio datur ibidem in Sed. Cont. Ex opposita sententia sequitur, quod quicunque non habet Charitatem, peccat mort. in omni opere quoque facit, quicunqueque sit de genere bonorum, quod est inconveniens. Ergo.

Not. ex S. Th. ibid. ad 2. cum illa duo præcepta (nim. de Die & proximi dilectione, & de Parentum honoratione) sint affirmativa, non obligantia ad semper, possunt pro diversis temporibus obligare; & ita potest contingere, quod aliquis implens præceptum de honoratione Parentum, tunc non transgredatur præceptum de omissione modi Charitatis.

LXII. Resp. 4. Finis & intentio Legislatoris (qui est facere homines bonus & virtuosos) non cadit sub præcepto universaliter, sed sunt diversa præcepta, quas possunt impliri, licet operans habeat malum finem, aut vitiosam circumstantiam, ut dare eleemosynam, dieteras, audire Missam, &c. in statu peccati mort. vel ex vana gloria.

Declaratur ex Gonet Tomuli Officiorum p. 1. disp. 4. art. 1. in R. ad obiect. 2. Leges sunt in duplice differentia, aliquid datur de actibus humani præcepti, aliquid datur de actibus materiali, sicut Leges Tyrannorum inducentes ad idolatriam, vel ad quodcumque aliud: quod sit contra Legem divinam; & tales Leges nullo modo licet observare: quia, sicut dicitur Act. 4. Obeyit oportet Deo magis quam hominibus.

Not. 2. Leges esse in triplici differentia. 1. Est Lex merè penalis, quæ verbis expressis nihil prohibet, vel præcipit, sed præcisus statuit penam contra transgressores, hoc v. g. tenore: Qui hoc & hoc fecerit, v. g. frumentum est Patria exerxerit, vel in ea non inverxerit, solvat pro pena decem Imperiales. 2. Alius est merè præceptiva, vel prohibitiua, præcipient vel probihens aliquem actum, non statuendo penam contra transgressores, ut est illa, v. g. de audiendo Sacro diebus festis. 3. Est Lex mala, prohibens alium, & simul taxans penam. Et hac iterum est duplex, una misera copulativa, quæ nim. actus prohibitiuius adiicit penam, non addendo particularum disjunctivam vel, v. g. nemo frumentum evenha-

seu ex parte objecti, ac charitate formati, quales etiam sunt actus fidei, ac spei formati.

Ex his sequitur & cum dictis stat, nullus præcep-ti impletione esse meritoriam apud Deum, si fiat sine Charitate, ut probat S. D. infra q. 114. art. 4.

Resp. 5. Ut satisfat alicui præcepto, v. g. non occidere, non moechandi, non comedendi carnes &c. non requiritur aliqua intentio, sed sola omissione impletur, licet nulla super illud fiat reflexio, etiam ab homine usus rationis compote.

Ratio: Quia pro objecto non habet actum-moram & humanum, sed solam omissionem.

Resp. 6. Probabilis est, quod, ut satisfat præcepto affirmativo, sufficiat, & necessario requiratur, voluntariè seu advertenter ponere opus, quod præcep-tum est, licet non adit expressa voluntas seu mentalis signata ac reflexa intentio satisfaciendi præcepto ut talis.

Ratio. Lex non plus præcepit, nisi voluntariam operis executionem. Ergo satisfit per intentionem ponendi opus, quod præceptum est, licet non adit reflexa intentio ponendi formaliter ut præceptum est. Quod exemplificari potest in recitatione horarum, ieiunio, auditione Missæ, &c. v. g. voluntariè audio Missam in die, qui est festus, sed ignorare esse festum, quod tamen postea rescio, non est opus de novo audire Missam: secus, si involuntariè. Vide de intentione infra Tract. i. Exam. 4. num 32. & seqq.

Quid censes de eo qui in die festo audit Missam, vel recitat horas, cum absoluta intentione præceptum illo actu non implendi, sed aliam Missam audiendi, & horas repetendi?

Resp. Talis non satisfacit, nisi de novo Missam audiatur, & horas repeat. Ratio. Quia primam Missam & horas Deo quasi liberanter donavit. Sicut ergo, qui mihi debet centum Imperiales: si det mihi centum, non animo solvendi, sed gratiis donandi, non solvit debitum: ita similiiter.

QUÆRÒ VII. Potestne Lex humana, etiam civilis obligare in conscientia, & quidem sub mortali, ac cum periculo vite? Ante R.

LXXXI. Nota 1. Sermonem esse de Lege justa, quando autem iusta sit, explicat S. Th. q. 94. art. 9. in c. dicens: Dicuntur Leges justæ, & ex fine, quando seculi, ordinantur ad bonum commune; non vero ad Autoris propriam cupiditatem & gloriam; Et ex Autore, quando seculi. Lex lata non excedit potestatem ferentis; Et ex forma, quando seculi, secundum aequalitatem proportionis imponuntur subditis onera, in ordine ad bonum commune. Injusta dicuntur ex opposito. Subdit S. D. 1. Leges injustæ non obligant in foro conscientie; nisi forte propter vitandum scandalum vel turbationem, propter quod etiam homino juri suo debet cedere, secundum illud Matth. 5. Qui angariaverit te mille passus, vade cum eo adiuvo: & qui abstulerit tibi tunicam ei & pallium. Subdit 2. Alter modo Leges, possunt esse injustæ per contrarietatem ad bonum divinum, sicut Leges Tyrannorum inducentes ad idolatriam, vel ad quodcumque aliud: quod sit contra Legem divinam; & tales Leges nullo modo licet observare: quia, sicut dicitur Act. 4. Obedire oportet Deo magis quam hominibus.

Not. 2. Leges esse in triplici differentia. 1. Est Lex merè penalis, quæ verbis expressis nihil prohibet, vel præcipit, sed præcisus statuit penam contra transgressores, hoc v. g. tenore: Qui hoc & hoc fecerit, v. g. frumentum est Patria exerxerit, vel in ea non inverxerit, solvat pro pena decem Imperiales. 2. Alius est merè præceptiva, vel prohibitiua, præcipient vel probihens aliquem actum, non statuendo penam contra transgressores, ut est illa, v. g. de audiendo Sacro diebus festis. 3. Est Lex mala, prohibens alium, & simul taxans penam. Et hac iterum est duplex, una misera copulativa, quæ nim. actus prohibitiuius adiicit penam, non addendo particularum disjunctivam vel, v. g. nemo frumentum evenha-

hat sub pena decem Imperialium. Altera mista dis-junctivæ per ly Vel, v. g. nemo frumenta evenhat, vel pro multa seu poena solvat decem Imperiales, id est, nisi velit subire hanc penam.

Not. 3. ex S. Th. 1. 2. q. 87. art. 7. & 2. 2.

q. 108. art. 4. Penam posse dupliciter considerari. 1. Simpliciter, strictè & rigorosè, & sic dicit intrinsecum ordinem ad culpam propriam, etiam theologiam, sed supponit eam vel actualem, vel originalem. 2. Magis latè, in quantum solidi dicit aliquam ponitalitatem vel molestiam pro bono communis infinitam, & sic non necessario presupponit culpam theologiam (quæ est talis coram Deo) sed solum politicanum, seu civilem, quæ est talis coram homine. His prænotatis situ necessaria,

Resp. Probabilis est, quod Lex humana justa, non solidi Ecclesiastica, sed & civilis possit habere, & de facto sepe habet vim obligandi in conscientia, seu sub culpa theologica, etiam mortali, licet simul constitutus penam, immo & cum dispendio seu periculo vita.

Est contra hæreticos concedentes quidem Prælatis Ecclesiasticis, uti & Politicis, facultatem ferendi Leges pro conservatione pacis & discipline inter cives, negantes tamen eas obligare in conscientia, quam dicunt sibi Deo subiecti, & ab eo solo posse ligari. Item contra Joan. Gerson, qui Legibus humanis, maxime Ecclesiasticis quidem non denegat vim obligandi in conscientia, vult tamen hanc vim habere à solo Deo seu Christo, Legislatori vero humanos obligationem à Deo impositam solidum declarare, Leges condendo. Sicut infirmus (at ipsa) teneat obedire Medico, non ut imperanti, sed solidum ut declaranti id, ad quod agerous Lege naturali, & divina teneantur.

Favet menti nostra S. Scriptura Matth. 18. Si quis Ecclesiastis non audierit, sit tibi sicut &c. Luc. 10. Qui vos spernit, me spernit. Et 1. Cor. 10. dicit Apostolus: Præcipio ego, non Dominus. Et 1. Pet. 2. Subdit stote omni humana creatura, sive Regi quæ precessenti, sive Ducibus ab eo missis &c. bac est enim voluntas Dei.

Ratio est, quam insinuat S. Th. hic q. 94. art. 4. Quicquid ab alio derivatur, in quantum humanusmodi, participat illius virtutem & efficaciam, sicut quod derivatur ab igne, participat calorem: Sed omnes Leges justæ tam civiles quam Ecclesiasticae, etiam penales, derivantur à Lege aeterna, ut probatum est supra Exam. 2. num. 10. Lex aeterna habet vim obligandi, & obligat in conscientia, aliquando sub veniali, ut patet in prohibitione mendaci officiis, aliquando sub mortali, ut constat in prohibitione mendaci graviori pernicio-si: aliquando cum dispenso vita, ut dum cives, & milites pro domino Reip. tenentur tenere stationem periculosa, Ergo idem possunt Leges humanæ, Ecclesiasticae, & civiles.

Dixi in R. licet simul statuat penam, nim. copulativè. Nam quod Lex humana statuat penam temporalem, non est incomparabile cum obligatione ad culpam, seu in conscientia, licet eam non exprimat: immo appositio penae ad hoc tendit, ut Lex eo ac curat servetur, & actus præceptus fiat, prohibitus omittatur.

Et hinc in Concil. Lateranens. extat Lex, qua statuitur, ut beneficiari, qui post sex menses ab obtentio beneficio non recinet horas, fructus non facient suos, que Lex licet sit penalis, cum privet fructibus, tamen obligat in conscientia. Ergo Lex humana, etiam penalis obligare potest sub culpa, nisi Legislator contrarium exprimat. Ita probabilitus docet Soto, Sylvester, Gonet, &c. Vide in Not. 2. quodmodò Lex penalis mista describatur.

LXIV. Oppono 1. contra rationem datum: Si Leges nostra deriventur à Lege aeterna Dei, Sequitur 1. esse Leges divinas, & non humanas. Vel saltē Sequitur 2. quod non obligant virtute accepta ab homi-

ne sed à solo Deo, & solam declarant obligationem Legis divinae, ut vult Geron, exemplificans hoc in Medico, ut supra dictum est. Ergo.

2. Contra 2. p. Resp. Potestas Principis politici est merè temporalis, ejusque finis non est salus animalium, sed tantum salus Reipub. & tranquillitas ci-vium. Ergo non potest ligare in conscientia. Prob. form. Inferior non potest ligare in foro superiori: Sed form. conscientiae (forum poli dictum) est superioris civili. Ergo.

Ad 1. Resp. negando utramque sequelam. Primam quidem, quia ad hoc esset necessæ, ut Leges nostræ à Lege aeterna derivarentur immediatè, sicut Leges divinae & naturalis ab ea originantur: Leges aeternæ ab ea solidi derivantur mediatae, nimirum mediante discursu humano, deductæ ex Legibus & principiis naturalibus ac divinis, quorum sunt conclusiones ut ait Dialeticus. Ex quo fit, quod omnis, qui peccat contra Legem humanam immediatè, contra Legem aeternam peccat mediatae. Secunda sequela negatur ideo, quia licet vim obligandi Legum humanarum sit à Deo, seu Lege aeterna remotè, radicaliter, & mediata, & ut à principio universali, est tamen simul a potestate humana, ut à principio proximo & particuliari: cum enim Princeps, sive secularis, sive Ecclesiasticus quidem non denegat vim obligandi in conscientia, respectu statorum subditorum fungatur auctoritate publica (in quo differt à Medico) est in eo vera potestas Legislativa Deo subordinata. Exemplum est in effectu, qui est à causa prima, & secunda.

Ad 2. Oppos. dist. ant. Ex parte ejus quod respicit per se primo, C. ant. per se secundo, & ex sequenti, N. ant. & dist. similiter cons. Quia ad pacem Reip. Principibus etiam secularibus necessaria est potestas ferendi leges obligantes in conscientia: quia multi timoratae conscientiae ad Legis observiantiam magis urgenter formidant culpe quam penæ temporali. Ad prob. cons. dist. maj. Inferior non potest &c. si à superiore ad id non accepit potestatem, C. maj. si accepit, ut res se habet in presenti; cum omnis Lex justa à Lege aeterna Dei derivetur, ut probatum est supra, N. maj. & concessa min. dist. cons.

QUÆRÒ VIII. Obligantne omnes Leges humanae in conscientia, seu sub cuius, si non mortali, saltem veniali? Dubium enim est de quibusdam Legibus penitentia.

LXV. Resp. Probabilis negativè. Ratio: Quia Constitutiones Ordinis FF. Prædicatorum sunt veræ Leges, ut patet, si eis applicetur definitio Legis: Sed illæ ut tales non obligant ad culpam. Ergo Min. patet ut ex Constitutione nostrarum Prologi, tum ex S. Th. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1. dicente: In Religione Fratrum Prædicatorum transgressio vel omission ex suo genere non obligat ad culpam, neque mortalém, neque veniale, sed solidum penam taxatam sustinendam, quia per hunc modum ad talia observanda obligantur, qui tamen postulant venialiter, vel mortaliter peccare ex negligentiā, vel libidine, vel contemptu. Hac S. D. subdicens ad 2. Non omnis, que continentur in lege, traduntur per modum præcepti, sed quedam proponuntur per modum ordinationis cuiusdam, vel statuti obligantis ad certam panam.

Oppono: Ergo non omnis Lex justa saltem penalis, obligat sub culpa theologica, nimirum in Ordine Prædicatorum.

Ad hoc Resp. verum esse in eo casu, quo Legislator exprimit & expresse declarat se præcisè obligari velles ad penam, uti fit in nostris Constitutionibus. Servit hic illa Regula Juris: Ubì non est culpa, ibi non est pena, nisi subit causa. Ex qua Regula patet, posse statui penam (adeoque & legem penalem) non propter culpam theologicam, sed ob aliud causam. Sic captivo ad mortem justè damnato, è care- re fugienti gravis statuta est & infligitur pena, & tamen coram Deo non peccavit. T. Item

Item si quis teneret irregularitatem, quam incurrit bigamus, & iudex iustè etiam damnavis reum ad mortem esse ponam, deberet sentire eam infligi sine culpa, & tamen non sine causa. Nam causa est quia in matrimonio bigami non significatur perfectè unio Christi cum Sponsa Ecclesia, quæ est unus ad unum: & in actu præfati Judicis receditur à significatione mansuetudinis Christi. Alia responsio patet supra n. 63, in Not. 3.

QUÆRÒ IX. Dum agimus de Legi penali, *dic mihi*, quando, & quomodo transgressor tenetur subre ponam taxatam? Teneunte ante vel post sententiam Judicis, & per propriam cooperationem?

LXVI. Resp. 1. Loquendo de ponis meritis privativa late sententia, ut sunt excommunicatio, irregularitas, suspensio, privatio vocis activæ & passivæ, idem est de Legi Ecclesiæ, quæ statuit impedimentum criminis respectu matrimonii, &c. transgressor sis ligatur ante sententiam Judicis, non vero sed sententia ferendæ.

Ratio hujus patet ex ipso texu Legis, si nimis addat, vel non addat nos particulas: *ipso facto, ipso iure.*

Opponi potest; Lex naturæ dicit quod nemo debet condemnari inauditus.

Sed hoc verum est de condemnatione per sententiam Judicis, cujus est examinare reum & testes, non vero de condemnatione per Legem, quæ relinquitur conscientia ipsius rei, seu condemnati, cujus est discutere, an ponam incurrerint necesse.

Resp. 2. Loquendo de peccatis activis, seu ad sui executionem requirentibus aliquam actionem, ut sunt spoliatio bonorum, exilium, poena mortis, &c. probabilis est, quod transgressor non tenetur eas subiungere ante sententiam Judicis, Ita S. Th. 2. q. 62, art. 3.

Ratio: Esse executorem penæ, præsumtum gravis, & acerba, in se ipso nimis durum & rigidum est, ac naturæ repugnans, & bono communis sufficit, ponam pati post sententiam Judicis: Lex autem humana, ut supra dictum est, debet esse accommodata humanæ conditioni. Dixi, *gravis, & acerba.* Nam in quibusdam Ordinibus Religiosi pro penitentia tenentur recitare aliquas preces, vel moderatæ se castigare, & hoc licet Præstatu id non declarat.

Resp. 3. In probabiliori sententia transgressor Legis penale post sententiam Judicis tenetur in conscientia, seu sub peccato, subire ponam, etiam activam, & in seipso exercere actionem, si sit talis, que non sit nimis crudelis, & injuriosa, & commodius fiat ab ipso reo, ut sancti scalpi patibili conscientia, colum gladio præberet, è Regno vel urbe egredi, pecuniam solvere, v. g. non sit crudelis & melius exercetur à ministro justitia, sed sufficiat esse paratum ea pati, v. g. strangulationem, suspensionem, veneni in infusionem, &c.

Ratio: Est que ante. Et ita docet S. Th. 2. 2. q. 69, art. 4, ad 2, dicens: *Nihil nisi condemnatur, quod sibi inferat mortem, sed quod ipsa morte patiatur, & idem non tenetur facere id, unde more sequatur, quod est manere in loco, unde discatur ad mortem; tenetur tandem non resistere agenti, quin patiatur, quod justum est eum pati.* Sic ut etiam, si aliquis sit condemnatus, ut fame moriatur, non peccat, si cibum sibi occultere ministratum erit, quia non summa esset se ipsum occidere. Hec S. D. puta indirecte ad quod homo non tenetur in quovis caso. Vide Tract. 9, Exam. 2. n. 21.

QUÆRÒ X. *Dic mihi,* aliqua documenta & Regulas, ex quibus cognosci possit transgressionem Legi humanae esse peccatum mortale? Et quid quadam hoc valeat intentio Legislatoris?

LXVII. Resp. 1. Transgressio Legi humanae, etiam in minimis, si fiat ex contemptu, semper est peccatum mortale; & hic contemptus semper specialiter in Confessione est explicandus.

Hæc est tuitor & probabilior opinio; intelligitur autem non de contemptu secundum quid, sed sim-

pliciter tali, quem S. Thomas explicat, & hanc sententiam probat 2. 2. q. 186, art. 9, ad 3. dicens: *Tunc commitit aliquis, vel transgreditur ex contemptu, quando voluntas ejus renuit subiecti ordinatio Legis vel Regule, & ex hoc procedit ad contumaciam contra Legem, vel Regulam: quando autem è converso proper aliquam particularē causam, puto concupiscentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra statuta Legis vel Regule, non peccat ex contemptu, sed ex aliquo alia causa, etiam si frequenter ex eadem causa vel alia simile peccatum iteret: frequenter ex eadem causa vel obligatio inducit ad peccatum.* Hæc ibi.

Ratio 1. Contemptus Legislatoris ut *tali*, ac potestatis Legislaturæ est peccatum mortale, etiam in minimis, juxta S. Th. 2. 2. q. 147, a. 3, ad 2, dicendum: *Si quis autoritatem Legislatoris, transgredientem statutum, contemnit, peccat morti.* Et hoc ideo: Quia contemptus Legislatoris crevit ut *tali*, ejusque potestatis Legislaturæ est contemptus ipsius Dei, qui ei potestem dedit, ut testatur ipse Christus Luc. 10. dicens: *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit: contemptus vero Dei, etiam in minimis, est peccatum mortale.* *Subiungo:* Sed qui ex contemptu, etiam in minimis, transgreditur Legem, contumaciter Legislator ut *talem*, ejusque potestatem, Ergo peccatum mortale.

Ratio 2. Constitutions nostræ sunt quid minimū in genere Legum, cum sub nulla culpa, sive mortalitate, sive veniali ex se obligent, ut patet ex dictis antea n. 65. Sed qui eas transgreditur ex contemptu peccatum mortaliter ut legere est in Declarationibus super Prologum Constitutionum nostrarum Lit. N. idem patet ex S. Bernardo dicente: *Neglectus est semper culpabilis, contemptus vero dannabilis.* Ergo.

*Dixi notanter, Contemptus Legislatoris ut *tali*.* Quia *aliquid* est contumacire rem præceptam, secundum se & materialiter sumptum, & Legislatorem ut privatum hominem, hoc enim potest esse veniale, & contemptus levius; & *aliquid* est contumacire rem fornicatione ut præceptam, quia sic involvit Legislatorem, ejusque potestem ut *talem*; & est contemptus simpliciter ac mortaliter. Et hæc transgressio habet duplum malitiam, quarum una est contra virtutem, contra quam est transgressio, v. g. contra veritatem, si quis ex contemptu Legis mentitetur officioso; altera contra virtutem obedientiæ, & remota contra virtutem humiliatis: quia omnis contemptus nascitur ex superbia. *Hinc* tale mendacium non solum esset officiosum, sed & perniciuos, utipore cedens in gravem injuriam proximi *nim.* Superioris, immo & Dei, qui in Superiore contumacire.

Ratio 2. Ut Lex humana obliget sub mortali, requirespræcipere materia gravis, nec potest materiam levem præcipere sub mortali.

Ratio 3. Quatuor solent assignari Regulae cognoscendi gravitatem, vel levitatem materiæ respectu Legis humanae.

Prima desumitur ex magna utilitate, quæ in Communitate redundat ex observantia Legis, licet ejus materia secundum se videatur esse levius, fit enim gravis ratione hujus circumstantie seu commodi. *Hinc* non est dubitandum, valere Leges, que apud quosdam Religiosos pro certo tempore sub mortali præcipiant silentium, aut prohibent alterius camera ingressum. Item iesus unius pomii Adamo prohibitus secundum se est res levius, erat tamén res gravis sub ea formalitate, qua substabat Legi divine, quæ eum prohibebat in speciale signum subjectionis, & recognitionis supremi dominii à beneficiorum.

Secunda Regula sumitur ex appositione gravis ponane, ut in spiritualibus est, excommunicatio major, privatio sepulchri Ecclesiastice, pena suspensionis, interdicti, irregularitatis, &c. In temporalibus ponane mortis, mutiationis, infamiae, exilio, acerbis cruciatus, confiscatio bonorum, &c.

obligatio sic sequitur Legem. Ergo.

4. Quia aliás radix peccati venialis, aut mortalis possit esse voluntas homini, *nimirum* Legislatori, cum tamen sit ipsa natura objecti. Ob quam ratione.

5. Deus non potest tem gravem præcipere sub obligatione levii. Ergo multo minus homo.

6. In voto non potest materiam, secundum se obligans sub mortali ex voto intentione obligare subveniali. Ergo nec in Lega.

7. Juxta dicta res levia ex intentione Legislatoris nequit obligare graviter. Ergo nec res gravis leviter.

Ad 1. patet R. supra n. 64, ad 1. Oppos.

Ad 2. Transeat maj. & dist. min. Non potest à priori, C. min. à posteriori, N. min. & cons. Nam, & applicatio ligni ad ignem prout est major, vel minor, facit lignum magis, vel minus, seu citius, aut tardius comburi. Dicit, *Transeat*, propter ea quæ dicti loco mos citato de differentia Medici à Legislatori.

Ad 3. dist. min. Quod sequitur inimpeditibiliter, C. maj. Inpiditatem, ut in presenti ob rationes assignatas, N. maj. Idem omnem ergo Legem, etiam merite penale, sequitur aliud obligatio; quod autem sit secundum, vel talis, potest impeditiri, & de facto impeditur in nostris & atorum Religiosorum Statutis: *hinc enim proprietas physica absoluta non possit impeditiri, bené tamen moralis.*

Ad 4. Resp. sicut ad 1.

Ad 5. N. ant. Si enim id assuratur de homine, à fortiori assurendum est de Deo, si sermo sit de iis quæ præcise à placitu Dei dependent, non vero de iis quæ ex natura rei prohibentur, utpote quia habent intrinsecam & essentialē gravem malitiam, v. g. fornicatio, &c. quæ Deus non potest prohibere sub ventiali.

Ad 6. concessio ant. de quo infra Tract. 10. Exam. 3. n. 32. R. 4. datur disparitas. Quia votum fit Deo, ut superiori, per illud acquirent novum votum in votante juxta naturam promissionis. Ergo si ne placito Dei non potest voti obligatio relaxari, nec à Præstatu relaxatur, nisi in potestate Dei: Lex vero præcipit subditum, quem proinde Legislator potest strigere moderatus, vel arctius. Præterea, obligatio voti quadam conscientiam, licet voluntatem hominis supponat, est tamen magis naturalis, & divina, estque immediate à jure divino, quia homo non habet jurisdictionem in seipsum: è contra obligatio Legi humanae solidum remotè est à Jure divino, & naturali, & Legislator pro libitu habet potestem in subditum.

Ad 7. N. cons. Disparitas est: *Quia rei leví imponere obligacionem sub mortali, est imponere gravamen ultra suam potestatem, quod est irrationaliter, ac subditus onerosum, ac odiosum, odiosa autem sunt restringenda: at rei gravi imponere obligacionem levem; at est gravamen, quod posset imponi totum, alleviare, quod ex causis potest esse rationabile: estque favorable, & accommodum humanæ fragilitati; favores vero sunt ampliandi.*

Quærò XI. Scire aliquam Regulam ad dignoscendum, quando Lex humana obliget cum periculo vita?

Ex quid sentis de Legi absintia Charthusianorum à caribibus, ac lege clausure Monialium in casu periculose infirmitatibus?

LXIX. Ante R. Suppono ut certum, quod Lex humana non semper obliget cum dispicio viæ. **Ratio:** Quia Lex humana non tam strictè obligat ac divinitate: Sed hoc non semper ligat cum periculo vita, & quantum ex benignitate Legislatoris. Ergo nec illa, & hoc simul ex defectu potestatis. **Min. prob.** ex facto Davidis, qui r. Reg. 21. comedit panes propositiis, *ne moretur famæ*, quos non nisi soli Sacerdotibus licet edere. Et Matth. 12. Christus apud Phariseos excusat suos Discipulos, quod propter necessitatem in Sabbato vellent spicas, quod erat Lex prohibitus. **Item** integritas Confessionis Sacramentalis est de jure divino, & tamen non semper obli-

Tract. VI. Examen V.

obligat cum notabili detimento. Item patet in obligatione voti & restitutionis. Hoc supposito,

Resp. 1. Potissima Regula cognoscendi, an Lex humana obliget cum periculo vite est: Si Legis observantia prudenter judicetur esse majus bonum, quam proprie vita conservatio, tunc obligat cum dispendio vite: si vero proprie vita conservatio (uti contingere potest in Principe, Belli-Duci, &c.) censeatur esse bonum majus, non obligat. Ratio est: Quia ex duabus minus eligendum, & bonum majus minor preferendum est.

Altera Regula esse potest, si transgressio Legis humana cum metu mortis aliqui incutiatur in contemptu Legionaris, v. g. Ecclesie in statuto jejuni, vel auditio Missae, tunc enim oportet magis mori, quam Legem violare. Exemplum est in Eleazar, qui laudabiliter maluit mori quam carnes porcinas comedere. Ratio est: Quia majoris momenti est defensio Fidei, & Ecclesiastica potestatis, quam conservatio proprie vita.

LXX. Probabiliter est sententia nostri Arangu, Geneti & aliorum, quod lex abstinentia Cartusianorum a carnibus respectu periculose infirmi obliget cum dispensatione vita.

Ratio ex dictis est: Quia vita unius Cartusianus debet cedere conservationi strictioris observantiae, ac discipline in toto Ordine illi. Unde & legitur, quod sancta illa Cartusianorum Lex ortum habeat ex miraculo, quo carnes pro quadam ejusdem, Ordinis infirmo preparatae, in pisces sunt conversae.

Nome idem sentis de aliis Religiosis quod sua Statuta?

Affirmo, si ex eorum violatione notabiliter labefaciantur religiosi disciplina. Ratio est qua ante.

LXXI. Resp. 3. Quod concernit Clausuram Monialium in causa, & casu egressus, Concilium Tridentinum Sessione 25. c. 5. de Regulari, solim statuit, ut Moniales monasterio non egrediantur, etiam ad breve tempus, nisi ex legitima causa ab Episcopo approbanda. Verum plus V. postea huc devoto feminis sexui omnem praelustris viam, statuens tantum tres egressus causas. Prima est incendium, cui equivarunt ingens inundatio, & incursum hostium infiduum.

Secunda est, si Monialis lepra sit infecta, ut extra curaret, ne alias inficiat. Tertia ob eadem rationem est, si qua incipiat laborare epidemia, vel peste.

Ad egressum ex his causis sufficiens licentia proprii Praelati?

Ad hoc dico, attendandam esse loci consuetudinem; sentiunt enim aliqui, requiri approbationem Episcopi; quod negant alii, tenentes esse consuetudine contraria abrogatum.

Resp. 4. Praeter causas a Pio V. statutas dantur adhuc alia ad egressum Monialium sufficientes per consuetudinem receptae. Prima est, si Monialis deferatur ad aliud monasterium, ut illi praeficiatur: vel alio officio penitus fungatur. Secunda, Correctionis gratia, si nim. in hoc monasterio scandali causa sit, & ibi corrigi nequeat. Sed hac translatio non temere, & facile, sed gravissimo iudicio, & urgente necessitate est facienda. Tertia, si vel ob loci incommoditatem, aut aliam rationabilem causam, omnes moniales ex uno in aliud monasterium migrare oporteat.

An etiam in his casibus necessaria sit licentia Episcopi, attendandam loci consuetudine. Quia diversi DD. plane ipsius Papae licentiam requirent.

Nunquam Constituto Pii V. potest extendi ad omnem lethalem morbum in monasterium medicorum iudicio incurabilem?

Affirmant aliqui DD. Moniale posse egredi licentia sui Praelati, & Episcopi. Rationem dant: Quia Lex humana non obligat cum dispendio vite. Alii negant, ex eo, quia Pius V. solim expressi causas, quae infraeius monasteriorum documentum communias, non vero privatum unius personae: nec referre

dicunt, quod unius, ac alterius Monialis vita exponeatur periculo, pro bono communis inviolata clausura: & non per exemplum alii. Sororibus incipiatur dominari Mercurius, seu spiritus vagans.

Verum ergo in hoc passu censeo, diversarum Religionum, ac monasteriorum approbatas consuetudines esse attendendas, quia in aliis strictior, in aliis laxior clausura servatur. Et in nostra Germania exempla quotidiana docent, Moniales cum suorum Superiorum licentia, non solum ob vite periculum, sed alii etiam de causa, & quibusdam monasteriis egredi.

De Monasteriis Monialium nostri Ordinis in nostris Constitutionibus dist. 2. c. 18, in fine sic legitur: Si quis Sacularis, vel Regularis in aliquo predicatorum monasteriorum intrare, vel Sorores aliquae inde exire sine licentia Magistri Ordinis ausi fuerint ipso facta sententiam excommunicationis incurant, è qua nonnisi per Papam, vel Magistrum Ordinis, vel ab aliquo Fratre, cui praedictus Magister facultatem concesserit, absolvit possint. Hac ibi. Plura patebunt ex mox dicendis.

Sed quid sentis de ingressu clausurae Monialium?

LXXII. Dico. Omnibus tam viris quam mulieribus prohibitus est monasteria Monialium, & mulieribus monasteria virorum ingredi, vel in ea admitti. Et intrantes ultra casus necessarios (qui casus sunt de opera Confessarii, Medici, Chirurgi, Architec-Opificum, &c.) & sine licentia peccant morte, & incurvant excommunicationem Papalem ipsi, & Superiores utriusque sexus, admittentes, vel ingredi permittentes, etiam sub praetextu facultatis, vel Privilegii Papalis. Religiosi autem eos, etiam abeptuali praetextu admittentes, incurvant ipso facto suspensionem a divinis, privationem Officiorum, inhabilitatem ab alia imponster obtinenda, ex variis Motibus plurimum Pontificum, praesertim Gregorii XIII. & Pii VII. Quid Tridentinum stauerit, patebit ex dicendis. De censura hec habebit sermo infra inter casus reservatos Tract. 14. Exam. 2. num. 68.

Hinc non sunt audiendi illi DD. qui feminas monasteria virorum sine scandalo, & pravo fini ingredientes a mortali excusant: eo quod, ut agunt, hoc nullo iure statutar. Nam Bulla Pii V. Bullario inserta clare loquitur. Nihilominus circa Reginas attendenda est consuetudo loci: non enim videtur comprehendere dictis Decretis. Idem est de ancillis eas ex more associantibus. Hoc tamen extendi non debet ad Dicissas, Marchionissas, Comitissas, &c. nisi (quod Greg. XIII. in Extrav. Qua Sanctimonialum quietem, &c. concessit pro Regnis Hispanie) sint ipsorum monasteriorum Fundatrices, vel Dotatrices.

Similiter audiendi non sunt, qui dicunt prohibitionem alia ad egressum Monialium sufficiens per consuetudinem receptae. Prima est, si Monialis deferatur ad aliud monasterium, ut illi praeficiatur: vel alio officio penitus fungatur. Secunda, Correctionis gratia, si nim. in hoc monasterio scandali causa sit, & ibi corrigi nequeat. Sed hac translatio non temere, & facile, sed gravissimo iudicio, & urgente necessitate est facienda. Tertia, si vel ob loci incommoditatem, aut aliam rationabilem causam, omnes moniales ex uno in aliud monasterium migrare oporteat.

An etiam in his casibus necessaria sit licentia Episcopi, attendandam loci consuetudine. Quia diversi DD. plane ipsius Papae licentiam requirent.

Nunquam Constituto Pii V. potest extendi ad omnem lethalem morbum in monasterium medicorum iudicio incurabilem?

Affirmant aliqui DD. Moniale posse egredi licentia sui Praelati, & Episcopi. Rationem dant: Quia Lex humana non obligat cum dispendio vite. Alii negant, ex eo, quia Pius V. solim expressi causas, quae infraeius monasteriorum documentum communias, non vero privatum unius personae: nec referre

ponitur pena gravioris culpæ introducentibus mulieres in horitos, in dormitorium, in cameras, vel alias Officinas interiores. Ex quo patet, quod etiam introductio ad horitos claustris contiguos severa sit prohibita. Praterquam quod magni scandali occasio esse possit.

Daturine parvitas materia in fractione clausurae?

Affirmo probabiliter contra aliquos, si fiat sine contemptu, scandalo, ac male fine, ut si quis ingreditur medio corpore, manu in limine, seu partim intra, partim extra, vel si per valde brevem momum ingreditur ad duos pedes, & statim regredatur. Quod etiam de egressu intelligendum.

Ratio est a pari de aliis Legionibus purè humanis.

Quid tenet de ingressu parvularum puerellarum virtus, & instructionis gratia? Aut videlicet cohabitatione voluntis?

Dico 1. Puella ab anno 7, usque ad 25, educationis gratia, cum Superioris, & Superiorissae consentaneo in monasterio Monialium commorari possunt, modò, quod N. B. habitent in loco à dormitorio & laboratorio Monialium separato, & famulatum secus non introducant.

Ratio: quia sub hac distinctione turbant, vel non turbant regularem observantiam.

Notandum tamen serio, quod puellæ admissoe per Sorores Religiosas nullatenus in mundi vanitatibus, vestium luxu, capituli ornatu, &c. sed in ornatus spiritus, seu anima sint instruendæ. Nec permittentur ad libitum in- & egredi.

Dico 2. De vidua, etiam honesta, in habitu saculari Monialium, etiam perpetuo, convivere voluntate bene resoluti negotiante. Tamburinus de Jure Abbatis, disp. 24. q. 14. n. 3. sentiens, nec Episcopum ad hoc posse dare licentiam.

Ratio: quia per viduam (a fortiori, per nuptam) faciliter divulgantur mores sacculares in clausura, quam per dictas puellas. Attendenda est rationabilis Consuetudo loci, & qualitas clausurae, ac monasterii.

Quid de Confessario, Visitatore, Medico, &c.?

LXXIII. Dico. Confessarius (item est de Medico & similibus) si (nim. cum Socio, ubi est habet potest) necessitate causa intret, cessante causa, ultra unum, alterumve Pater noster, & c. moram trahere non debet, sed ad summum infra horæ quadrante egredi, ni mortali velit peccare: attamen modicum ultra manendo non videtur incurro censuram: cum enim hac sit lata in eos, qui sine licentia ingreduntur, tamquam odiosa non est extendenda ad eos, qui sunt ingressi cum licentia, qua modicum abutuntur. Sciam etiam Confessarius & Socius, quod intra clausuram propter infirmarium pernotare non audent (ni forte in case valde raro, & urgente, & tunc se non separant) nec in locis monasterio contiguous, in quibus ut (in parlatorio) sit occasio conversandi, aut loquendi cum Monialibus. Sed cum clausura in omnibus monasteriis non sit aequaliter in flore, & rigore, servetur praxis, quæ viget scientibus Superioribus.

Dico 2. In Constitutionibus Sororum Ordinis nostri sic dicitur cap. 20. Licitum est Magistro Ordinis, vel Priori Provinciali sub tempore visitationis ingressu monasteria sororum, una dumtaxat vice in anno: ita tamen, ut si annis ex illis monasteriorum visitando ingreditur, alter eodem anno ingredi non possit, juxta tenorem Bullæ ab Alessandro VII. editæ, que incipiunt: Videi sacrum Virginum, &c. ubi hoc etiam cœvatur, ut Magister Ordinis cum duobus sociis, jam vero Prior Provincialis nonnisi cum uno socio monasteria ingrediantur. Vide Q. 12. quod possit etiam cum duobus. Ex Greg. XIII. in quadam constit. que incipit: Dubitis que emergunt, &c. data Romæ apud S. Petrum die 23. Decemb. 1581. Superiorum Regularium facultatem concedit ingrediendi monasteria Monialium, in casu scilicet necessitatibus: si vero aliquis extra omnem necessitatem ingreditur, pos-

De Legi humana.

niam excommunicationis, ac privationem officii supra eundem decernit. Hac ibi.

Dico 3. Dicta Sororum nostrarum Constitutiones ibidem sic habent: Quando aliquis predicatorum ingreditur, Priorissa cum tribus antiquioribus eum semper comiteatur, alia verò non discurrant, sed sint in Capitulo, vel in Ecclesia, vel in alio loco honesto omnes, præter illos, que necessariò occupantur in aliis officiis, donec regressus fuerit domum. Nulla loquatur cum aliquo ingredientium seorsim ab aliis, nisi forsan occasionaliter cum aliquo predicatorum, qui possunt, & debent intrare, & hoc de licentia, exceptis Priorissa & tribus sororibus ad hoc deputatis. Priorissa, & predicatorum tres Sorores simili stent, & simul vadant binæ & binæ. Loquantur autem cum illis, quos ex aliqua causa contigerit ingredi, de expedientibus, breviter & succinctè. Item, si oporteat intra terminos Sororum aliqua opera fieri necessaria, poterunt intrare operari aliqui de licentia Prioris Provincialis, vel Vicarii; & iunct. Priorissa, & Superiorissa, & Procuratrix, vel aliae treis de sororibus antiquioribus & maturis, ad hoc deputatis. Operari loqui poterunt, ita tamen quod una ab aliis duobus audiat, alia vero nullo modo loquuntur eiis, nec etiam ad eos accedant. Hac ibi.

Quoniam se habebit Confessarius, si intra clausuram infirma Moniali debet ministrare Sacramenta?

LXXIV. Dico: Hic ibidem nostris prescribitur modus: Si aliquam infirmari contigerit, quod ad locum consuetum Confessionis, ac Communionis venire non possit, si desideret confiteri, tenebitur Confessarius ad cameram infirmari venire associatus à Priorissa: & duabus aliis Sororibus antiquioribus, & interea dum infirmari confitebitur, socius Confessarii, cum eo monasterio ingressus, manebit penes Priorissam, & illis duas Sorores supra dictas in loco removentur, dummodo tamen Confessarius infirmarium communicem videre possit justa Bullam Alexandri VII. Si vero etiam eam communicate oportuerit, sacerdos in Superpellicies cum stola Corpus Christi defensore reverenter, praecedentibus eum duabus sororibus cereis, & una cum aqua benedicta, & aliis campanulam defensore, associantibus nihilominus aliquibus de maturioribus sororibus ad infirmarium vadat, & infirmarum communicem, prout in Ordinario continetur. Si autem aliqua soror infirmatur in tantum quod eam iningi oporteat, tum Sacerdos induit, ut supra de Communione dictum est, Oleum sacra Unctionis deferat, & una sorore cruce portante, praecedentibus duabus cum cereis ad infirmarium vadat & & toto Conventus eum processionaliter antecedat intrans autem Sacerdos infirmarium dicat: Pax huic domini: & cetera fiant, sicut notatum est in Ordinario, ita tamen quod abstensiones cum stipulis fiant vel à Priorissa, vel ab aliqua sorore cui ininxerit. Cayendum est autem, ne de facili multiplicentur ingressus, modò causa Unctionis, sine magna necessitate: sed simili fiat utrumque. Cum autem simili communicari, & inungui aliquam oportuerit, soror aliqua crucem portet, & Pater socius deferat Unctionem, & primo fiat Communio, deinde Unctio: & in isto casu remaneat Conventus in infirmary usque ad completionem Officij. Post ubi copia Ministeriorum supradictorum non habetur in promptu, vel propter aliquam necessitatem festinare oporteat, omnia Ministeriorum assistance, omniisque alio apparatu, ac solemnitate fiant omnia modo, quo melius perfici poterent.

LXXV.

Ex parte Monialium Confessario, vel Superiori licet intra clausuram in infirmary, vel celum vicina aperta in altari portatili decenter preparato legere Missam pro solatio infirmæ Monialis.

Dico 1.

Non licet saltem ordinari, nec in ordinarii, etiam gravibus infirmitatibus, quamvis sint magna festa.

Ita patet ex Trident. Sess. 25. cap. 5. sic statuent:

ste: Ingredi intra septa monasterii nemini licet cujuscumque generis aut conditions, sexus, vel astatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicatione pena ipso facta incurenda. **Dare autem tantum Episcopos**, vel Superioris licentiam debet in casibus necessariis, neque alius ullo modo possit etiam vigore ejuscumque facultatis vel induitum haecenam concessi, vel impotens concedendi. In praesenti autem non est casus urgens, vel necessarius pro ingresso, quia Moniales tam graviter infirmæ, ut ad Chorum, vel Crates accedere nequeant, ad Missam audiendum non tenentur. Unde & sacra Congregatio Rituum anno 1605, die 22. Augusti declaravit, ne in Monialium infirmitate *Sacrificium Misericordiae* celebrari permittat. Ex quibus patet, quod per Trid. sit revocatione privilegium in hoc casu à Leone X. concessum Monilibus S. Clare.

Dico 2. In casu raro, & extraordinario infirmatis per plures annos duranis, & vix curabili, ita ut infirma ad Crates accedere, vel deferti nullatenus possit, probabilis est cum debito Superiorum consensu licere, saltem aliquoties in anno in magnis festivitatibus, in quibus infirma specialiter petit sacram Communionem. Ita & fortiori debent docere illi, qui tenent id licere tories, quotes Montales iuxta suam Regulam tenentur communicare, nimirum Miranda, qui citat Rodriguez, & Probabilem. Item Pelliarius.

Ratio: Tum quia nullibi reperitur iure prohibitus, nec dictum privilegium *Leonis X.* quod hunc rerum casum videtur revocatum per *Trid.* aut per illam Cardinalium declarationem, quia ad hunc casum non consentire se extenderet, qui videtur esse casum urgens, ac necessarius, ne infirma tot annis careat solatio sacre Missæ, durum enim certè esset etiam tamdiu carere. Tum etiam, quia non violatur clausura, & supponitur enim, quod confessarius, vel Praelatus aliunde tenetur & debeat ingredi, ad sacram Communionem infirme dandum, immo id per Celebrationem fieret cum majori reverentia, ac decencia, & sine discursibus, qui debent fieri in asportatione Sacramenti. Tum tandem quia Cella claustrales regulariter sunt loca decentia & honesta, nec sunt privatæ domus, sed ad Ecclesias pertinentes, unde non comprehenduntur in Decreto *Trid.* quo prohibetur celebrari in privatis domibus. Pro majori dictorum intelligentia.

QUADERO. XII. Quisnam potest dare licentiam non servandi Legem clausuræ, ac ingrediendi?

LXXVI. Hac quæsto moverut propter adducta verba *Concilii Trid.* loquentis disjunctivæ, sine Episcopi vel Superioris licentia, ita ut alterius licentia videatur sufficere. Unde

Resp. Probabilis sententia est, quod licentia ingrediendi Monialium monasteria non excepta sed pleno iure Episcopis subjecta, at ipsi ex causa necessaria dari possit: scilicet est monasterii exceptis Regularium: quæ ingrediendi licentia dari potest, & debet a Superioribus corundem.

Ratio: Quia hoc aperte innuit modus loquendi Concilii sub disjunctione. Idem clare legitur in *Bulla Pii V.* incipit. Ut *Mendicantium Ordines* §. 7. Quæ eti per *Gratianum*, sit revocata quoad illa, quæ sunt contra, non vero quoad ea quæ sunt iuxta Concilii *Trid.* Unde & Constitutiones nostræ Autoritate Apostolica approbatæ dist. 2. c. 1. Litt. I. post relata *Concilii Trid.* verba, subdit: *Cui decretum inveniens Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Trid. interpretum, censuit, licentia ingrediendi intra septa Monialium ex vera tantum necessitate concedendas, quoad monasteria Regularibus subjecta, pertinere tantum ad ipsos Superiores Regulares.* Anno 1597, die 19. Julij. Quamobrem post Decretum Concilii *Trid.* Bononiae 1564, illud habetur: *Admonitum Reverendorum Provincialium, ut circa ingressum ad monasteria Monialium magnam custodiæ adhibeant, & quando gravis necessitas pro sui executione offici in-*

trare compulerit, unum tantum, aut duos ut plurimum socios, eosque graves secum adducant. Inferioribus autem Monialium Prefectis ipsi Provinciales Leges præscribant, quando eis, & cum quibus sociis ingredi licet: super quo eorum conscientias oneramus. Hæc ibi.

Verum eadem Sacra Congregatio 3. Nov. 1610. aliter sic statuit: *Monialium monasteriorum exemptorum, & Regularibus subjectorum septa nemini ingredi licet, nisi licentia in casibus necessariis concedenda; nam ad Superioribus Regularibus, sed etiam a locorum Ordinariis obtinetur furiunt. Non obstante quibusdam contraria*re* Legibus, Statutis, consuetudinibus etiam immemorabilibus.*

Tandem ut tolleretur omnis difficultas, quæ ex hoc Decreto forte posset oriri, negotio item in eadem sacra Congregatione proposito; & *Sanctissimo* Papa relato die 21. Maii 1630. Sanctitas sua declaravit, hujusmodi licentias à Superioribus Regularibus non esse petendas in illis locis, in quibus adserit consuetudo, ut ista ab Episcopis tantum concedatur: hoc enim casu statuit, & decrevit, talen consuetudinem esse observandam, & ipsorum Episcoporum tantummodo licentias sufficere, etiam prædictive quod ipsos Regulares, &c. Standum ergo est his declarationis. De quibus (ain nos Doctor Tom. 4.) ergo nullatenus dubito; tum quia fuerunt sub diversis Pontificibus multoties uniformiter repetitæ: tum etiam quia videtur renovata per Decreto eundem sacre Congreg. iussu *Urbanus VIII.* editum 15. Nov. 1623. Et

Ratio 2. Quia consuetudo legitime prescripta veterem Legem abrogat, & novum privilegium infert.

Debetne licentia ista necessariò haberri in scriptis?

Affirmo juxta clara verba Concilii Trident. Hoc tamen probabilis prædictè intelligendum est de castis extraordinariis, & quidem etiam in foro conscientie, non vero de repentinis & ordinariis, ut est, ingressus Medicorum, Chirurgorum, Operariorum, &c.

Ratio 1. p. Tum ut evitetur periculum incurriendi excommunicationem, tum etiam, ut licentia detur rarius, & matueris.

Ratio 2. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 3. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 4. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 5. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 6. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 7. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 8. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 9. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 10. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 11. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 12. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 13. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 14. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 15. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 16. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 17. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 18. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 19. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 20. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 21. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 22. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 23. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 24. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 25. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 26. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 27. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 28. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 29. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 30. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 31. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 32. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 33. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 34. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 35. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 36. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

Ratio 37. p. Tum quia esset valde onerosum toties petere, & dare licentiam in scriptis; tum etiam quia non semper est facilis accessus ad Superiorem. Ergo sufficit consensus naturalis requisitus oretenatus, vel presupposuit ex rationabili legitime prescripta consuetudine.

rent Episcopi, & alii Superiores, si ita videbitur expedire, ut Sanctiones ex iis ad nova, vel antiqua Monasteria intra urbes, vel oppida frequenter reducantur, invocato etiam auxilio, si opus fuerit, brachii secularium. Impedientes vero, vel non obedientes, per censoria Ecclesiastica parere complant. *Ita Concilium.*

Ratio 1. Episcopi, & alii Monialium Superiores Prælati possunt quidem in casu necessario, v. g. visitationis, vel similis rei gratia cum se ipsis (uti cum aliis) dispensare ad ingressum clausurae sibi subjici: attamen in tutori, & probabiliori sententia pro libitu, sine justa & legitima causa, ac urgente necessitate id non possunt. Ita aptè colligunt ex ante ad ductis verbis Tridentini: *Ingradi nemini licet; cujuscumque conditionis furi.*

Ratio 1. p. Tum quia id nullo iure expresso videtur prohibitum, tum etiam quia, ut dicunt infra n. 90, qui in similibus potest dispansare cum aliis, & secum, ex iusta tamen causa.

Ratio 2. p. Juxta Legem, illud fit. ad L. Aquilam, cum multis similibus, ubi est eadem ratio, idem esse ius censendum est. Et juxta L. Non potest, ff. de Legibus, valet argumentum à simili. Subsum: Sed quod hoc eadem autem saltē similis ratio dictat, quod Episcopi, & Monialium Prælati non debent sine legitima causa, ac necessitate ingredi clausuras; ut nimis Monialium quieti consulatur. Ergo

Confirm. ex Bulla Extrav. Gregorii XIII. incipit.

Dubia que emergunt, edita 1581. die 23. Decemb. in qua facta haec Episcopis, & Prælatis prohibitione subditur: *Quod si contra fecerint, eadem auctoritate Apostolice statutum atque determinatum, qui legitima dignitatis fuerint, eorū pro prima vice, quia contra fecerint, ingressa Ecclesiæ interdictis: pro secunda, & munere pontificali, & à divinis suspensus, ac deinceps ipso facto, absque alia declarations excommunicare existat: Regulares vero omni officio, ac ministerio priuatis excommunicationi similiiter subiacere: Non obstante quibuscumque &c.*

Ratio 3. de facto juxta probabiliori sententiam procurare observantiam clausurae Monialium, etiam exemplarum non spectat ad solos Episcopos, etiam ut Sedit Apostolica Delegatos, sed, stimul conjunctim, & cumulative ad ipsos, & ad proprios Monialium exemplarum Prælatos.

Ita patet clarè ex Constitutione Pii V. incipit. *Cura pastoralis*, edita 1566. Kal. Junii, ubi Ordinaris locorum mandat, ut in monasteriis Monialium sibi ordinario jure subiectis, sua, & in verò que ad Romanam mediante spem *secundum Ecclesiæ, Sedis Apostolicae auctoritate, una N.B. cum Superioribus eorumdem in clausura, ut premittatur, quamprimum poterit, seruari procerunt.* Hinc etsi Episcopos potestatem visitandi clausuram exemplarum Monialium non habent dependenti a Prælatis Regularibus, eam tamen licite exercere non potest sine illis: nisi moniti, ut que ad clausuram pertinent, procerunt, respondent, vel tardent procurare: quia in hoc casu patet Episcopus Monialium Regularibus subiectus in iis que clausuram concernant toties visitare, quod vero cognovit expedire, ut Sacra Congregatio Concilii censuit 17. Julii 1597. seu quoter, *Ergo quando opus fuerit, ut dicunt in Bulla: Inscriptabili: non autem si nulla appareat necessitas, vel suadet utilitas: hoc enim esset sine causa inquietare Moniales, & abutu sua potestate.*

Ratio 4. Episcopi, prætextu videndi an clausura sit violata, non possunt licite intrare monasterium monialium sibi non subiectarum, nisi sit publicum quod sit violata, & semel iterumque monitum ordinario earum Prælatos. Unde possunt tantum videre, vel visitare exterius.

Ratio 5. Quia infants non possunt Moniales inquietare nec eis esse occasio peccati. Hinc illa supra adducta verba Tridentini, *cujuscumque etiam, intelligentur de illis, qui habent usum rationis.*

Ratio 2. p. Licet amentes adulti reverti sint incapaces obligationis Legis, ac peccati, prohibentur tamen admitti intra septa monasterii Monialium ideo, qui possunt illi esse occasio peccati, & tumultus, inter illas excitando turbas, jocando, turpiter loquendo, vel agendo. Ergo Moniales mortaliter peccant, immo excommunicatione incurvant eos admittendo.

Ratio 3. p. Oppono 1. contra hoc de amentibus. Infans masculi Monialibus, & infantes femelle Monachis possunt esse occasio peccandi per tacitum, oscula: Sed hoc non obstante possunt illi admitti: Ergo & amentes à Monialibus.

2. Admittere aliquem ad clausuram; cui ingressus non est prohibitus, non peccatum: Sed ingressus clausuræ amentibus non est prohibitus, quia non sunt capaces Legis. Ergo

3. Hominem usu rationis carentem admittere ad clausuram, idem est, ac admittere brutum: Sed Monialibus licet admittere brutum. Ergo.

4. Amentibus in die jejunii non tantum semper sed sapis licet dare carnes, & hoc ideo, quia non tenentur Legi Ecclesiasticae jejunii, aut abstinentiae. Ergo similiter.

Ad 1. dist. maj. Possunt esse occasio proxima & per se, N. maj. Quia conmuniter, & per se loquendo ad infantes non habetur affectus libidinosus.

Possunt esse occasio valde remota, & solita per accidens, nimirum praeceps ex malitia hujus, vel illius Monialium infante per tactus aut asperitus in partibus secretioribus abutentis, C. maj. & concessa min. N. cons. Fator tam optimè, & prudentissimè factus Monialium Superiores, si severè prohiberent masculorum ad eas ingressum. Et eadem ratione in aliquibus locis sanctè eis prohibent catuli, & alia quædam bruta Monialium usui non necessaria.

Vide quæ sequuntur litteras Apostolicas super clausura Monasteriorum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Regularis disciplinae observantiam ante etiam, quam & Generalium, ac Particularium aliquis Nationis, aut Provincie Conciliorum decretis confirmareatur, & Romanorum Pontificum Praedecessorum Notiorum legibus, sanctionibus praescriberetur, quod vetitum mulieribus quibuscumque, etiam consanguineis intra quorundam religiosorum virorum claustrum ingressum tam interierit custoditum fuisse constat, ut necum feminis quibuscumque, sed masculis quoque, non tam ad Monasteriorum claustra, seu septa, quia, ad ipsa eorumdem Monasteriorum Oratoria & Ecclesias nullus patuerit aditus, & accessus, quinlibet sub gravissimis penitie fuerit interdictus; ne scilicet, ut inquit S. Gregorius PP. I. Praedecessor noster, in servorum Dei successibus occasio præbeatur, popularibus conventibus, & simpliciores ex hoc animas, plerisque, quod absit, in scandalum trahit. Hujusmodi autem regularis disciplinae observantia, et si pro temporum varietate, ac necessitate tot, tantasque subtili vices, ut iudeum Praedecessores Nostri adiutum, & accessum ad publicas Monasteriorum Ecclesias dumtaxat sive masculis, sive feminis sacrosum Missa sacrificium audiendi, prædicationibus verbi Dei interessandi, & Sacramentum sanctissimæ Eucharistie sumendi, ac peccata sua confitendi causa, sine tamen Parochorum præjudicio, interdum concesserint; vires promulgationem denuntiationemque providis, salutiberrimque Constitutionibus, ordinationibus sub pena etiam excommunicationis late sententie feminis quibuscumque adiutum, ingressumque hujusmodi intra Monasteriorum claustrum interdixerunt. Quoniam autem sic dolentes accepimus, alii quidem Apostolicas leges, ac præcepta hujusmodi, vel ausu temerario parvendentes, vel ad eorum arbitrium interpretantes, feminis quibuscumque adiutum, ingressumque tam manifeste, ac tanta solemnitate vetitum permittunt; alii vero privilegia, induita, prærogativas, facultates, licentias, & alias quocumque pacto excoigitatis concessiones sibi sive à jure, sive ab homine factas, & impertitas, seu facta, & impertia, ac quorundamque munera, dignitatem, ac praeseminari ratione debitas, seu debita arrogantes, prætententes, obtententesque feminas quilibet, intra Monasteriorum claustra, septa, cencula, cubitula, alias officinas, aut admitti, ac recipi simunt, mandantque, aut una secuti dicunt; alii denique sub pietatis, ac Religiosorum preteritu, cum supplicatione, sive cum Sanctissimo Eucharistie Sacramento, sive cum sacra Sanctorum Sanctarum Reliquiis, Status, & Imaginibus per claustra, septa, & alia Monasteriorum loca de more, ut asserunt, habentur, sine ullo prorsus discrimine masculos, & iteminas supplications hujusmodi per eadem loca sequi & comitari licitum, quinlibet, ut indulgentias lucrari valeant, necessarium esse obtendunt; Hinc est, quod Nos, qui dum in minoribus essemus, quamplurimos hujusmodi abusus compertos habebamus, in hac sublimi sanctosancti Apostolos specula constituti, non tam assiduis nonnullorum aliarum Ecclesiarum, Antistitum documentis, quam justis etiam superiorum, aliorumque virorum, & religiosis Ordinibus Dei honorum, & instituti sui disciplinam zelantum expostulationibus de antedictis, similibusque abusibus in dies admonemur, ut opportunum, ad salutare isdem abusibus tollendis, quantum cum Domino possumus, remedium afferamus; auctoritate Apostolica, tenore presentium primum quidem omnes, & singulas Constitutiones sanctionesque à Romanis Pontificibus Praedecessoribus Nostris tam ante, quam post Concilii Tridentini decreta super claustra Monasteriorum quorundamque religiosorum virorum editas renovamus, & confirmamus, necnon in posterum ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & in futurum spectabit, sub iisdem peritis in Constitutionibus, sanctionibus eorumdem Praedecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum, & decretis ejusdem Concilii Tridentini contentis inviolabiliter observandas esse statutus, decernimus, precipimus, atque mandamus. Deinde motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine eisdem presentium tenore omnia, & singula induita, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, & quocumque alio pacto nuncupatas concessiones omnibus, & singulis quibuscumque Ecclesiasticis personis quacumque auctoritate, dignitate, honore, praeseminatio, ac jurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus, sive singulis, sive eorum Cardinalium Congregationibus, etiam de latere Legatis, sive qui Provinciis, & Legationibus Status nostri Ecclesiastici pro tempore presunt, sive quos ad charissimos in Christo Filios Nostros Romanorum Regem Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges, & Reginas illustres, alias summas Potestates, prout sensu condito postulaverit, mitti, & allegari contigerit, sive qui, licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistes, tam tamquam Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de latere alia nuncupati, & habiti sunt, & fortasse habentur, aut haberi

De Lege humana.

beri & esse prætendunt, & in posterum habendi sunt; sive Ordinarii, sive Extraordinarii Nostri, & ejusdem Apostolicæ Sedi ubicumque etiam ad ipsos Imperatorem, & Reges, ac summas Potestates Nuntrit, sive Inter-Nuntii resident, ac demum quibuscumque alii quocumque nomine, & expressione nuncupatis personis quocumque tempore à quibusvis, etiam ab ipsis Romanis Pontificibus Praedecessoribus Nostris, quacumque de causa, occasione, titulo, colore, & prætextu per quascumque Apostolicas, sive in simili forma Brevis, sive sub plumbō expeditas litteras sub quibuscumque verborum formis facta, data, concessa, & impertita, sive facta, data, concessa, & impertita sub hujusmodi accessu, & ingressu revocamus, abollimus, annullamus, atque irritamus, necnon a datarum earumdem præsentium die revocata, abolta, annullata, & irrita, ac nullius prorsus vigoris esse, & fore, neminem culibet quocumque tempore suffragari statutum, decernimus, & declaramus quilibet omnium antedictorum etiam speciali mentione dignatum quacumque facultate hujusmodi temere uti audentem ipso facto absque ulla alia declaratione penas, & Ecclesiasticas censuras, a quibus, præterquam à Nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvit possit, incurre, & incursum esse, licetiamque hujusmodi cuicunque concessam nullo modo suffragari, atque nullius momenti perire, ac minimè concessa fuisset, ipso facto fore, & haberet, ac ponas, & censuras ipso facto, ut præmititur per contrafaciendum incurri, & incursum esse. Decernentes easdem presentes litteras, & in eis contenta quacumque etiam eo quod quicunque in premisis interesse habentes, seu habere quomodolibet præsidentes, cuiusvis status, gradus, ordinis, præminentia, & dignitatis existant, seu alia specifica, & individua mentione, & expressione digni illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, & auditii, causaque propter quas presentes emanari, sufficienter adducta, verificate, & justificata non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis juridica, & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore juris clauso, etiam enormis, enormissime; & totalis laesio, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitate vita, aut intentionis nostra, vel interesse habentibus consensu, aliwo quomodolibet, etiam quantumvis magno, & substantiali, ac incognito, & inexigibili, individuamque expressionem requirente defuncti notari, impugnari, infrangi retradicari, in controversias vocari, aut ad terminos juris deduci, seu adversus illas aperiotionis oris, restitutionis in integrum, aliudque, quodcumque juris facti, vel gratus remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concessio, vel emanatio quempiam in judicio, vel extra illud tueri, seu se juvare, illo modo posse, sed ipsas presentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integrorum effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quocumque spectabiliter inviolabiliter, & inconcusse observari, siue, & non aliter in premisis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos etiam causarum Palati Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sedis prædicta Nuntios, aliwo quoslibet quacumque præminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublati eis, & eorum cuiilibet quavis alteri judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate scienter, & definiri debere, ac irriuum, & inane si securus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus premisis, ac quantum opus sit, nostra, & Cancelleria Apostolica regula de jure quiesco non tollendo, alilique Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon quibusvis etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate illas roboretur statutis, & consuetudinis, ac usibus, & stylis, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indutis, & litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis, etiam quacumque Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, & alias quomodolibet qualificatis, ac speciali lexis expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque effaciotoribus, efficacissimis, & insolitis clausebus, irritantibusque, & aliis decretis, etiam morti, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, & aliis quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluribus iteratis, & quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus speciali, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fore; tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, experimenter, & inserenter, presentibus pro plené, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis aliis in suo robore permanens, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, ac derogatum esse volumus, ceterisque contraria quibuscumque. Ceterum per presentes non intendimus derogatum esse illis concessionibus, quæ ad favorem quacumque Nobilium fominarum, ex eo, quod sive eorumdem majores, at pro tempore existentes de familia fuerint, & habeantur Fundatores, vel insignes benefactores illius Monasterii intra cuius claustra, vel septa feminas etiam de familia ingredi, vel concessum, vel cauteum esse sibi voluerint, & de concessione hujusmodi confirmationem ab Apostolica haec Sancta Sedis obtinuerint: sive feminæ hujusmodi sint consanguineas, & affines eorum, qui sunt Domini in temporalibus locorum, in quibus Monasteria sit reperiuntur, & quacumque legitima tituli, vel consuetudinis causa, & occasione ingressum hujusmodi de presenti gaudet, facit, & impertit fuerint; dummodum concessiones hujusmodi per Apostolicas in simili forma Brevis, vel sub plumbō expeditas litteras dumtaxat, & non aliter omnino facias, & impertitas fuisse prius Ordinarii locorum Antistitum, vel Prelubus per legitimam, & authentica documenta constare fecerint; & dummodum nec vagandi, nec ostiandi, nec comedendi, comedique, nec per ambulacra, cubitula, cencula, aliquæ loca, & officinas discurrendi causa, seu ad Ecclesiam accedendi, sacrosanctum Missæ Sacrificium audiendi, aliisque erga Deum pietatis officia, & opera exercendi studio ingrediantur; & dummodum de earum adventu, & ingressu, interdia, & opportune faciendo Superiores pro tempore existentes prius certiores fiant ad hoc, ut absque fratrium incommodo, & offensione, recte, tramite ad Ecclesiam pergatur, & alia de jure servanda seruentur. Volumus autem, ut earumdem presentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressa manu alicuius Notarii publici subscriptis, & Sigillo persone in Ecclesiastica dignitate constituta munitis eadem prorsus fides in judicio, & extra illud ubique locorum habeatur, que habetur ipsis presentibus, si forent exhibiti, vel ostense. Datum Rome apud Sanctam Mariam Majorem sub Annuulo Piscatoris die tercia Januarii millesimo septingentesimo quadragesimo secundo.

D. Card. Passioneus.

Anno à Nativitate Domini nostri JESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadragesimo secundo Indictione quinta, die vero quarta Januarii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. BENEDICTI, Divina Providentia Pape XIV. anno secundo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad val-